

Dvě sestry a jeden muž aneb Co si může člověk a Pán Bůh dovolit

Ještě by to dnešní uvažování šlo nekonfliktně nazvat: **Manželská a Boží věrnost** aneb Návrat je možný! Jisté je, že budeme přebírat dvě sestry. *Izraelskou dceru*, to je zástupný název pro severní království Izraele s hlavním městem Samaří, které zaniklo nájezdem Asyřanů a v době působení Jeremjáše už neexistovalo. Zaniklo za krále Hóšey, který se spoléhal na egyptskou pomoc a odmítl platit tribut Asyřanům. Králové Šalmanezer a pak jeho nástupce Sargon oblehli Samaří a po třech letech jej dobyli. (2. kniha Královská 18:9) A pak jde o tu druhou ženu, o *dceru Judskou*, což je zase název pro Judské království s centrem v Jeruzalémě. Původně, ještě za Šalamouna to bylo jedno velké království, ale pak se rozpadlo a propadalo hlouběji a hlouběji. Za Jeremjáše dopadlo zle i to Judské království. Celá ta mírně erotická debata vypráví o věrnosti Pánu Bohu, tedy jednomu muži. A stojí za to se jí věnovat:

3. Kapitola proroctví Jeremjášova (číst ji budeme průběžně celou):

¹ Stalo se ke mně slovo Hospodinovo: Jestliže muž propustí svou ženu a *ta* od něho odejde a stane se *ženou* jiného muže. Cožpak se k ní ještě navrátí? Cožpak by ta země nebyla zcela znesvěcena? A ty jsi smilnila s mnoha druhy, a navracíš se ke mně? *je* Hospodinův výrok. ² Pozvedni oči k holým návrším a podívej se, kdepak jsi neležela! Usadila ses kvůli nim na cestách jako Arab v pustině. Znesvětila jsi zemi svým smilstvem a svým zlem. ³ Přestože přehánky byly zadrženy a jarní déšť nepřišel, měla jsi *drzé* čelo prostitutky, odmítla ses stydět. ⁴ Copak i nyní ke mně nevoláš: Můj otče, ty *jsi* důvěrník mého mládí! ⁵ Což se bude hněvat navěky? Neustále bude chovat *hněv*? Podívej, *to* jsi říkala, ale to zlo jsi páchala, *kdykoli* jsi mohla.

1. Odstavec první - Slova a činy

Ozve se to ještě ve druhém odstavci, ale už tady se musíme srovnat s praktikou rozvodů a následného života rozvedených lidí. Pokud se v Palestině manželé rozvedli (byla to jednostranná záležitost ze strany mužovy) a manželka byla volná ke sňatku s jiným a skutečně k němu došlo, nemohla se po jeho případné smrti vrátit k prvnímu muži. Pán Bůh to zakázal v Deuteronomiu 24:1-4 "...její první manžel, který ji propustil, si ji nesmí znovu vzít, aby byla jeho ženou, poté, co byla poskvrněna. Byla by *to* ohavnost před Hospodinem. Neuvaluj hřích na zemi, kterou ti Hospodin, tvůj Bůh, dává *do* dědictví." Je to zákon vedoucí k vážnosti manželského vztahu. Jistě měl také dopad na zacházení s majetkem a odpovědnosti k potomkům, vzešlým ze vztahů. Byl to zákon, který vedl k řádu. A lidé hledali, jak jej obejít. Rabíni se hádali o důvod k rozvodu ¹ a Ježíš řekl, že to tak Pán Bůh na začátku nestvořil (Matoušovo evangelium 5:31n a 19:3-9) Lístek rozloučení, který se používal, byl podle Pána Ježíše Mojžíšovým opatřením pro tvrdost lidského srdce. Jistě tu jde o rozvod ze strany muže, žena na to právo neměla, což je dnes nepochopitelné. To je jedna tvrdost. Ale daleko podstatnější je tvrdost, která se nechce učit lásce a nenese partnera celým životem; ať se děje, co se děje.

Ještě malé upozornění na historii: Tady je vidět, že ve verších 1-5 mluví prorok o sousedech - třeba jako bychom my dnes mluvili o Slovácích - o severním Izraeli (zanikl 722), A je to znát z aktualizace příběhu o Eliášovi a králi Achabovi, obětem na Karmeli a dešti, který byl zadržen (3) a pak jej Bůh při modlitbách Eliášových Bůh dal (2. kniha Královská 18. kapitola). Prostituce byla nabízena při cestách. Izrael se spoléhal na

¹ Šamaj dovoloval rozvod jen pro přestupky mravní a Hillel i pro přestupky běžné, tedy třeba špatně uvažené jídlo.

diplomatické cesty ochrany před nepřáteli, na jednání a přílišnou lidskou strategii. Vysedávala jako "Arab v pustině" (2) což znamená, že si arabští beduíni dovedou postavit stan kdekoli při cestě a nikde nejsou doma. Izrael se chystal marných nadějí. Ale neobracel se ke svým vlastním problémům. Politika, která říká, že se musíme nejdříve vnějšně zabezpečit a pak se třeba dostaneme k vnitřním problémům, ta vždycky selže.

---

⁶ Ve dnech krále Jóšijáše mi Hospodin řekl: Viděl jsi, co páchala izraelská odpadlice? Chodila na každou vyvýšenou horu, pod každý zelený strom a tam smilnila. ⁷ Řekl jsem si: Po tom všem, co učinila, se ke mně navrátí. Ale nenavrátila se. Její nevěrná judská sestra *to* viděla. ⁸ Viděl jsem *to*, vždyť právě proto, že izraelská odpadlice cizoložila, jsem ji propustil a dal jsem jí rozlukový lístek. Ale její nevěrná judská sestra se nebála a také ona chodila a smilnila. ⁹ Pro lehkost, *s jakou* smilnila, znesvětila zemi; cizoložila s kamenem i se dřevem. ¹⁰ A ani po tom všem se ke mně její nevěrná judská sestra nenavrátila celým svým srdcem, nýbrž *jen* falešně, *je* Hospodinův výrok.

2. Odstavec druhý - Jóšijáš a jeho doba

Teď už je řeč o judské dceři. Izraelské severní království zaniklo, nastal rozvod - Pán Bůh dal lístek rozloučení - a judské se ze zániku nepoučilo. A to ani za Jóšijáše, kterého text zmiňuje (6) což nám připomíná Jeremjášovu zdrženlivost v oslavných ódách na náboženskou reformu tohoto krále. Pravděpodobně byla velice mělká. Dokonce se otevřeně říká, že návrat Judejců k Pánu Bohu byl falešný (10).

Vyvýšené hory (6) a holá návrší (2 a 21) jsou místa uctívání. Výš a ve větru a s nadsledem nad krajinou si připadali lidé blíže Bohu. Spíše záleželo na tom, co na takových místech lidé dělali, na co mysleli, než na tom místě samotném.

---

¹¹ Hospodin mi řekl: Izraelská odpadlice se ukázala být spravedlivější nežli Juda, *ta* nevěrnice. ¹² Jdi a volej na sever tato slova. Říkej: Navrať se izraelská odpadlice! *je* Hospodinův výrok. Nebudu se na vás tvářit zamračeně, vždyť jsem milosrdný, *je* Hospodinův výrok, nebudu se hněvat navěky. ¹³ Jen uznej svou vinu, že ses vzbouřila proti Hospodinu, svému Bohu, a proplývala jsi svou přízeň na cizince pod každým zeleným stromem a mě jste neposlouchali, *je* Hospodinův výrok. ¹⁴ Navraťte se, odvrácení synové, *je* Hospodinův výrok, protože já jsem vaším Pánem; vezmu vás *po* jednom z města, *po* dvou z čeledi a přivedu vás *na* Sijón. ¹⁵ Dám vám pastýře podle svého srdce a budou vás pást s poznáním a s porozuměním. ¹⁶ I stane se, až se v oněch dnech rozmnožíte a rozplodíte v *této* zemi, *je* Hospodinův výrok, nebudou už říkat: Truhla Hospodinovy smlouvy; nepřijde *jim* na mysl, nebudou si ji připomínat, nebude *jim* chybět a nebude už zhotovena. ¹⁷ V onen čas nazvou Jeruzalém Hospodinovým trůnem a shromáždí se k němu všechny národy kvůli Hospodinovu jménu v Jeruzalémě a nebudou už žít podle svého umíněného a zlého srdce.

3. Odstavec třetí - Milost pro Severní Izrael

Pán Bůh si občas používá Slováky pro to, aby mluvil k Čechům a Čechy, aby mluvil ke Slovákům. Posílá proroka z Judeje mezi zbytky Izraele na sever. Pán Bůh si může dovolit návrat do manželství přes všechna Mojžíšova nařízení. A v jeho případě může nastat i "mnohoženství" ve kterém budou mít místo všechny dcery. Potřebuje z lidské strany jen jasný návrat (12 a 14) a vyznání viny (13).

Zachová všechny rody Izraele tím, že si ze zbytečků obyvatel a rodů vezme jedince, rozplodí je, opět požehná a dovede je až k sobě - na Sijón, tedy a) ke sjednocení severu a jihu v Jeruzalémě na hoře Sijón (14). b) Dá jim pastýře! Tedy vůdčí osobnost, která pečuje,

řídí a chrání (15). c) Dá novou naději. Trůnem nebude Truhla smlouvy,² ale Jeruzalém sám. A bude místem shromáždění pro všechny - nejen pro Izrael, ale i pro pohany. (17)

To se dá bez Ježíše Krista vyložit jen sionisticky. Proto je židovská věrouka tak sebevědomá a očekává zájem a přízeň pohanů. S Kristem to dostává nový obsah a význam.

---

¹⁹ A já *si* říkal: Jak *rád* bych tě zařadil mezi syny a dal ti výbornou zemi, nádherné dědictví zástupů národů! Říkal jsem *si*, že mě budeš nazývat: Můj otče, a nebudeš se ode mě odvracet. ²⁰ Avšak *tak jako* žena nevěrně opouští svého druha, tak jste se nevěrně zachovali ke mně, dome izraelský, je Hospodinův výrok. ²¹ Na holých návrších je slyšet hlas pláče a úpěnlivých proseb synů Izraele, protože zkazili svou cestu a zapomněli na Hospodina, svého Boha. ²² Navraťte se, odvrácení synové, vyléčím vaše odvrácení. Hle, přicházíme k tobě, protože ty, Hospodine, *jsi* náš Bůh. ²³ Jistě *je* klamné *čekat pomoc* z kopců a ruchu *na* horách, vždyť spása Izraele *je* v Hospodinu, našem Bohu. ²⁴ Pohlcuje *už* od mládí nám ta hanebnost výtěžek *práce* našich otců, jejich ovce a jejich skot, jejich syny a jejich dcery. ²⁵ Ať ležíme ve své hanbě a přikryje nás naše ostuda, protože jsme hřešili proti Hospodinu, svému Bohu, my i naši otcové, od svého mládí až dodnes a neuposlechli jsme Hospodina, svého Boha.

4. Odstavec čtvrtý - Vyznání

Pán Bůh začíná vyznáním lásky, touhou po společenství. Není to ublížený manžel, rozeštkaný chlap, který lituje sebe a toho, že musel být sám. Lituje toho, že nemohl dát a že se partnerka nemohla kochat krásným domovem. Pro svou nevěru odešla. Ale už tu končí připomínání lidských hříchů a prorocká řeč se začíná měnit.

Izrael hledá Boha (21) Na holých návrších se začíná dít něco jiného, než předtím. A pak stačí jediné pozvání "Navraťte se!" (22a) a hned slyšíme vyznání (22b) To je krásný příklad toho, s čím je třeba přijít. Návod, co říct a jak myslet, když se v pokání před Pánem Bohem klaníme a hledáme si cestu zpět. "Zde jsme" (22b v NEP) začíná vyznání, ze kterého nám jde mráz po zádech. "Ta hanebnost" či "Ohava" (NEP) je Baal, božstvo, které si "vyžadovalo" oběti, nakonec i lidské. Požíralo syny a dcery (24). Vhazování dětí do rozžhavených soch, shazování z kopců či střech... To jsou věci, za něž se nyní vyznavač stydí a projevuje lítost. A naznačuje, co je koncem pokání - poslušnost Hospodina. (25)

Kdysi dávno v národním ujednání na závěr obsazení zaslíbené země vedl Izrael diskusi se svým vůdcem Jozuou takto:

²¹ Ale lid řekl Jozuovi: Nikoli, vždyť budeme sloužit Hospodinu. ²² Jozue tedy řekl lidu: Jste svědky *sami* proti sobě, že vy jste si vybrali Hospodina, abyste mu sloužili. *Oni* řekli: *Jsme* svědky. ²³ Nuže, odstraňte cizí bohy, které *máte* mezi sebou, a nakloňte své srdce k Hospodinu, Bohu Izraele. ²⁴ A lid Jozuovi řekl: **Hospodinu, svému Bohu, budeme sloužit a jeho hlas budeme poslouchat.** (kniha Jozue 24:21-24)

Za tím je třeba stát i dnes.

² Viz Exodus 25:10-22 a 37:1-9 byla trůnem Hospodinovy přítomnosti. Byla uložena ve svatyni svatých stánku a posléz chrámu v Jeruzalémě. Pravděpodobně už v té Jeremjášově době ale neexistovala. A když sledujeme linii zmínek o truhle, je zajímavé, že při smrti Pána Ježíše se roztrhla opona, která dělila svatyni od svatyně svatých. Viz odkazy: Matoušovo evangelium 27:51, Markovo evangelium 15:38, Lukášovo evangelium 23:45. Ale tím se otevřela cesta přímo k Bohu a do jeho přítomnosti: List Židům 6:19 a 9:3 a pak 1:19! a pohled do Zjevení kde vidíme otevřenou svatyni (Zjevení Janovo 15:5nn) a nakonec nebe, nový Jeruzalém, kde chrám už není (21:22!). Není jej třeba - je tam Pán Ježíš, Beránek obětovaný.